

Fundacja Naukowa Tygiel 2023 pt. Konteksty czasu: dialog naukowy o czasie w literaturze, filozofii i kulturze

Pętle czasu w baśniach literackich i przypowieściach filmowych

Abstrakt:

Celem mojego wystąpienia jest analiza niektórych bajek Christiana Andersena oraz filmów Larsa von Triera pod kątem „zawieszonego czasu” (suspended time) tworzącego swojego rodzaju pętle czasowe, w których powtarzalność pewnych działań wprowadza czytelnika/widza w stan niezamierzonej hipnozy. Jej skutkiem jest to, że nie można oderwać uwagi od horroru komunikowanego przez twórców. Dzieła tego rodzaju, szczególnie baśnie i ambitne filmy jak Dogville Larsa von Triera funkcjonują jako moralne przypowieści ilustrujące za pomocą słów i obrazów etyczne dylematy bohaterów. W swoim wystąpieniu zastanowię się nad środkami wyrazu wyrażającymi czas wspólny dla tego typu dzieł. Poruszę tematy czasu zawieszonego, istnienie pętli czasowych, użycie czasu przeszłego i przyszłego w odwzorowywaniu skomplikowanego „niebytu” w którym bohaterowie działają jak w powtarzalnym, niejasnym śnie.

Podczas gdy językowe środki oferują całą gamę językowych i stylistycznych form wypowiedzi, język współczesnego kina działa na wielu poziomach – wizualnym, dźwiękowym i na całej gamie wysublimowanych środków jak budowa kadru, mise-en-scene, budowanie sekwencji oraz montaż. W swoich rozważaniach będę starała się omówić podstawowe podobieństwa i różnice w środkach wyrazu dotyczące jedynie prezentacji czasu w obu dziedzinach sztuki koncentrując się na czasie zawieszonym.

Moje rozważania będą częściowo oparte na przemyśleniach Gillesa Deleuze'a Time Image vs. Movement Image; Gideon Jaffe Time in the Movies (anachrony, ellipsis, slow and fast motion) oraz Sensory Modality and Arousal. Pozostając w głębokiej wierze w interdyscyplinarność tych rozważań pomaga raczej niż przeszkadza próbie analizy czasu, mam nadzieję dołączyć kilka nowych propozycji do tego fascynującego tematu